

5.5.2021

EOAK/2904/2020

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Juha Haapamäki

HUUMEPIKATESTI JA AJOKIELTOON MÄÄRÄÄMINEN

1 KANTELU

Kantelija arvosteli poliisin menettelyä liikennevalvonnassa. Kantelija oli puhallutettu ja hänelle oli tehty huumepesti. Testin tulos oli poliisin mukaan ollut positiivinen, mutta kantelija huomautti, ettei hän ollut nähnyt testiliuskaa eikä poliisi ollut suostunut uusimaan koetta. Testituloksen perusteella poliisi oli määrännyt kantelijan ajokieltoon, mikä ei ole pakollista ja vaikka kantelija oli kertonut työssäkäymisensä olevan lähes mahdotonta ilman ajo-oikeutta. Kantelijan mukaan tilanne oli kestänyt 1,5 tuntia, joten päätöksentekijä oli pystynyt muodostamaan käsityksen siitä, oliko kantelija ollut "aineissa" vai ei.

2 SELVITYS

Asiassa antoivat selvityksensä Lounais-Suomen poliisilaitoksen ylikomisario A, rikoskomisario B, rikoskomisario C, vanhempi konstaapeli D, vanhempi konstaapeli E ja vanhempi konstaapeli F. Poliisilaitoksen lausunnon antoi rikosylitarkastaja G. Lisäksi lausunnon antoi Poliisihallitus ja sen poliisitoimintayksikkö.

Jäljennökset selvityksistä ja lausunnoista liitetään oheen tiedoksi kantelijalle.

Lisäksi käytettävissäni on ollut esitutkinta-aineisto asiassa 5650/R/16127/20 sekä sisäministeriön ja Poliisihallituksen Terveysten ja hyvinvoinnin laitokselta (THL) tilaaman asiantuntijaselvityksen 10.12.2020 valmistunut väliraportti (Syljen ja veren huumepestisyyksien yhteydestä ja ainelöydösten merkityksestä ajokikyyn: ensivaiheen immunologisen sylkitestin herkkyys, osuvuus ja oikeellisuus).

3 RATKAISU

3.1 Tapahtumatietoja

Poliisipartio pysäytti 6.3.2020 kantelijan kuljettaman auton. Vanhempi konstaapeli D:n mukaan kyseisellä autolla oli muutamaa päivää aikaisemmin ajettu poliisipartiota karkuun (epäilty törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen). Kun tuo auto nyt ajoi vanhempi konstaapeli D:n mukaan lievää ylinopeutta, hän päätti tarkistaa, kuka autoa ajoi, kuljettajan ajo-oikeuden ja ajokunnon. Partio ei havainnut kantelijan tehneen ylinopeuden lisäksi muita ajovirheitä.

Kantelijalle tehty huumeepikatesti oli positiivinen (opiaatit ja bentsodiatsepiinit). Kantelijan autoon tehtiin paikanetsintä ja hänet vietiin verikokeisiin epäiltynä rattijuopumuksesta. Tämän lisäksi häntä epäiltiin huumausaineen käyttöririkoksesta. Vanhempi konstaapeli D määräsi kantelijan väliaikaiseen ajokieltoon epäilyn rattijuopumuksen vuoksi ja päätöksen perusteluiksi hän kirjasi pikatestin tuloksen. Selvityksessään hän toteaa, että tilannetta kokonaisuutena arvostellen kuljettajaa oli syytä epäillä rattijuopumuksesta ja huumausaineen käyttöririkoksesta, koska hänellä ei ollut kyseisiä huumaavia lääkkeitä sisältävään lääkkeeseen reseptiä. Vihjetieto oli karkuun ajamisesta kyseisellä autolla muutamaa päivää aikaisemmin, kuljettajan henkilöllisyys ei ollut täysin varma, huumeepikatesti oli positiivinen ja kuljettaja kiihtyi välillä hetkellisesti.

Vanhempi konstaapeli F kuulusteli kantelijan vielä samana päivänä Loimaan poliisiasemalla, jolloin kantelija kiisti syyllistyneensä rattijuopumukseen. Kantelija totesi muun muassa, ettei hänellä ole mitään lääkityksiä, eikä hän ollut käyttänyt mitään aineita tai lääkkeitä, minkä verikokeiden tulokset tulisivat näyttämään.

Vanhempi konstaapeli F:n mukaan hän huomasi vasta kantelijan poistuttua poliisiasemalta, ettei väliaikaisen ajokiellon jatkopäätöstä ollut annettu tiedoksi. Vanhempi konstaapeli F ei kuitenkaan enää tavoittanut kantelijaa, eikä hänellä ollut myöskään tiedossa tämän puhelinnumeroa, jota tämä ei ollut suostunut kuulustelussa kertomaan. Kantelija oli koko kuulustelun ajan kiireinen ja tuhtunut. Lisäksi kuulustelu oli tapahtunut työpäivän lopussa, joten tapahtumiin oli vaikuttanut osittain myös kiire.

Keskusrikospoliisin rikosteknisen lausunnon mukaan kantelijan verestä ei löydetty huumausaineita tai niiden aineenvaihduntatuotteita eikä huumausaineeksi luokiteltuja lääkkeitä. Lausunnon johdosta esitutkinta päätettiin 3.4.2020, koska oli selvinnyt, ettei rikosta ollut tehty. Samana päivänä tehtiin myös päätös kantelijan ajo-oikeuden palauttamisesta. Kantelijan väliaikainen ajokielto kesti siis neljä viikkoa.

3.2 Saadut lausunnot

3.2.1 Lounais-Suomen poliisilaitoksen lausunto

Poliisilaitos toteaa, että partio ei ole täyttänyt havaintolomaketta, koska poliisi ei ole havainnut sellaista ajovirhettä tai poikkeavaa käytöstä, jonka johdosta havaintolomake olisi tullut täyttää. Poliisilaitoksen käsityksen mukaan pelkän sylkitestin perusteella ei olisi tullut määrätä ajokieltoa. Poliisipartion olisi tullut myös jostain muusta syystä epäillä henkilön olevan päihteiden vaikutuksen alainen. Näissä tilanteissa poliisin olisi tullut käyttää havaintolomaketta. Poliisin toiminta ei ole tältä osin ollut oheistuksen mukaista.

Lounais-Suomen poliisilaitos on ohjeistanut, että ajokorttilain väliaikaisen ajokiellon jatkopäätöksen tekee jutun tutkija. Siitä tehtävän oikaisuvaatimuksen käsittelee jutun tutkinnanjohtaja. Kantelijan asiassa on tuossa vaiheessa jäänyt tekemättä väliaikaisen ajokiellon jatkopäätös.

Tässä vaiheessa on tapahtunut toinen virhe eikä sen johdosta ole voitu harkita menettelyn oikeellisuutta poliisimiehen väliaikaisen ajokiellon osalta.

Poliisilaitoksen mukaan toiminnassa on alun perin tapahtunut virhe poliisimiehen ajokieltoon määräämisen osalta. Oikea toimintamalli ei ole saavuttanut liikennevalvonnan operatiivista tasoa. Samoin toimintamalli on jatkopäätöksen osalta selvillä tutkinnanjohtajatasolla, mutta tutkijatasolla on ollut epäselvyyttä vaaditusta menettelystä. Operatiivinen taso toimii siten kuin se on koulutettu eikä virheitä tehdä tahallisesti. Asiassa vaikuttaisi olleen tiedon kulkemiseen liittyviä ja koulutuksellisia puutteita.

3.2.2 Poliisihallituksen poliisitoimintayksikön lausunto

Poliisilla on liikennevalvonnassa käytössä kahdentyypisiä huumeepikatestereitä. DrugWipe 6S -huumeepikatesteri, joita hankitaan lähes 15 000 kappaletta vuodessa ja seitsemän isompikokoista kokeilukäytössä olevaa poliisiautoon sijoitettua Dräger 5000 -huumeepikatesteriä.

Dräger 5000 -laitetta kokeiltaessa todettiin, että sillä tehdyssä 200 pikatestissä oli ainoastaan yksi väärä positiivinen. Laite on kuitenkin isokokoinen ja poliisiautossa käytettävä, joten se ei sellaisenaan tule kysymykseen nopeana poliisin ainoana pikatestinä käytettävänä välineenä. Myös laitteen hinta rajoittaa sen laitteen käyttöä.

Poliisi on käyttänyt DrugWipe-testejä noin 15 vuoden ajan. Testin herkkyys on tarkentunut vuosien aikana ja nykyisin käytössä oleva tuote on herkempi toteamaan huumeaineita kuin alkuvuosina. Pikatestereiden käytössä erityisen tärkeää on poliisimiesten koulutus.

Lausunnossa todettiin, että sisäministeriö ja Poliisihallitus teettävät vuoden 2020 aikana Terveysten ja hyvinvoinninlaitoksella tutkimuksen poliisin käytössä olevien huumeepikatestereiden luotettavuudesta, jossa käydään läpi testitulokset pidemmällä aikavälillä.

Pikatesterit ovat vielä pitkään poliisimiehen apuväline. Poliisihallituksen antamia ohjeita noudattaen kuljettajien oikeusturva taataan mahdollisimman hyvin.

3.2.3 Poliisihallituksen lausunto

Poliisihallituksen mukaan saatujen selvitysten perusteella kantelijan määrääminen väliaikaiseen ajokieltoon on perustunut mitä ilmeisimmin pelkästään huumeepikatestin positiiviseen tulokseen. Tilanne kokonaisuutena huomioon ottaen käsillä ei myöskään ole ollut muita sellaisia Poliisihallituksen ohjeessa POL-2014-9220 (Puhalluskoe, sylkitesti ja henkilönkatsastus rattijuopumustapauksissa) mainittuja painavia perusteita, että väliaikainen ajokielto olisi tullut määrätä ennen verikokeen tuloksen varmistumista. Poliisihallitus toteaa kuitenkin, että lain mukaan huumausainerattijuopumuksissa ajo-oikeuden haltija voidaan

määrätä väliaikaiseen ajokieltoon, kun tätä on syytä epäillä mainitusta rikoksesta. Kyseisessä tapauksessa huumeepikatestin tulos on ollut positiivinen, joten syytä epäillä -kynnyksen voidaan katsoa sinänsä ylittyneen. Asiassa ei ole siten menetelty lainvastaisesti, kun kantelija on määrätty väliaikaiseen ajokieltoon välittömästi tapahtumapaikalla.

Poliisihallituksen yllä mainitussa ohjeessa ei oteta yksiselitteisesti kantaa siihen, missä kaikissa tilanteissa havaintotietolomake tulee täyttää. Poliisihallituksen laillisuusvalvonnan näkemyksen mukaan lähtökohtaisesti havaintotietolomake tulisi kuitenkin täyttää kaikissa epäillyissä rattijuopumustapauksissa. Sen sisältämät tiedot kuljettajan kunnosta ja olosuhteista ovat tärkeässä asemassa arvioitaessa mahdollisesti myöhemmin ajokiellon/väliaikaisen ajokiellon edellytyksiä, kuten nyt kyseessä olevassa tapauksessa tehtäessä väliaikaisen ajokiellon jatkopäätöstä epäillyissä huumausainerattijuopumus-tapauksessa. Myös tieto sitä, ettei ajovirheitä tai muuta poikkeavaa käyttäytymistä ole havaittu, on tärkeä.

Vielä Poliisihallitus toteaa, että koska väliaikaisen ajokiellon jatkopäätöstä ei ole tehty, ei asiassa näiltä osin ole menetelty ajokorttilain 72 §:n 1 momentin ja Poliisihallituksen ohjeistuksen mukaisesti.

3.2.4 Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen selvitys

Edellä kohdassa 3.2.2 mainitun THL:n asiantuntijaselvityksen väliraportti valmistui 10.12.2020. Siinä arvioitiin syljestä tehdyn ensivaiheen seulonnan luotettavuutta aineittain tai aineryhmittäin vertaamalla poliisin tien päällä tekemien ja raportoimien huumeepikatestien tuloksia laboratoriossa kromatografis-massaspektrometrisesti verinäytteistä todettuihin rikoksen näyttönä käytettyihin varmennettuihin löydöksiin. Selvityksen aineistona oli tutkittu yli 31 000 tapausta vuosilta 2016-2020.

Selvityksen mukaan syljestä tehtyjen testien vastaavuus verinäytteestä laboratoriossa todettuihin tuloksiin vaihteli aineittain suuresti. Testien positiivinen ennustearvo oli parhaimmillaan noin 90 % (amfetamiini ja bentsodiatsepiinit) ja huonoimmillaan noin 35 % (opiaatit). Toisin sanoen, esimerkiksi epäiltyjen sylkinäytteestä poliisin pikatestillä toteamista positiivisista amfetamiinituloksista noin yhdeksän kymmenestä todettiin positiiviseksi myös laboratoriotutkimuksissa henkilön verinäytteessä. Nyt käsiteltävänä olevan asian kannalta ovat erityisen mielenkiintoisia pikatestin antamat väärät positiiviset tulokset. Amfetamiinin osalta sekä pikatesti että verikoe olivat positiivisia 20 269 tapauksessa ja pikatestin väärä positiivisia tuloksia oli 2 224. Kannabiksen positiiviset pikatestitulokset osoittautuivat oikeiksi 12 927 tapauksessa ja vääräksi 4 727 tapauksessa. Kokaiinin osalta pikatesti antoi oikean positiivisen tuloksen 1455 tapauksessa ja väärän positiivisen tuloksen 1216 tapauksessa. Bentsodiatsepiinien osalta pikatesti ja verikoe olivat molemmat positiivisia 6 531 tapauksessa, mutta 702 tapauksessa pikatesti antoi väärän positiivisen tuloksen. Opiatien osalta pikatestin tulos osoittautui oikeaksi 445 tapauksessa, mutta väärä positiivisia oli 839.

Todettakoon vielä, että kaikki huumaavat aineet eivät näy poliisin käyttämässä pikatestissä.

3.3 Kannanotot

3.3.1 Lähtökohtia

Ajokorttilain 70 §:n mukaan poliisimies voi määrätä ajo-oikeuden haltijan väliaikaiseen ajokieltoon muun muassa, jos on syytä epäillä ajo-oikeuden haltijan syyllistyneen rikoslain 23 luvun 3 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettuun rattijuopumusrikokseen (eli ns. huumerattijuopumukseen).

Ajokorttilain 72 §:n 1 momentin mukaan näissä tapauksissa poliisin on viipymättä päätettävä, pidetäänkö väliaikainen ajokielto voimassa. Jos on todennäköistä, että väliaikaiseen ajokieltoon määrätty on syyllistynyt huumerattijuopumukseen, väliaikainen ajokielto on pidettävä voimassa, kunnes 64 §:n mukainen ajokieltopäätös tehdään.

Ajokorttilain 72 §:ssä on säädetty myös, millä edellytyksin väliaikainen ajokielto voidaan määrätä päättymään jo tätä aiemmin, esimerkiksi ottaen huomioon vaikutukset ajo-oikeuden haltijan toimeentuloon ja välttämättömään liikkumiseen.

Menettely on siis kaksivaiheinen. Liikennetilanteessa tapahtuvan konkreettisen ajokortin poisottamisen ja silloin annettavan väliaikaisen ajokieltopäätöksen jälkeen tulee "viipymättä" tehdä uusi harkinta siitä, pidetäänkö päätös edelleen voimassa. On huomattava, että toisessa vaiheessa väliaikaisen ajokiellon edellytykset ovat tiukemmat: rattijuopumuksen pitää olla todennäköistä, kun ensi vaiheessa riittää, että rattijuopumusta on syytä epäillä.

Poliisihallituksen ohjeen 22.12.2014 POL-2014-9220 (ohjeen voimassa oloaika oli jatkettu, niin että se oli voimassa myös tapahtumajaksina) mukaan "ajoneuvon kuljettajaa ei ole syytä määrätä väliaikaiseen ajokieltoon pelkästään huumepestin perusteella. Epävarmoissa tapauksissa (esim. alkoholirattijuopumustapaus rangaistavuuden alarajalla) ei väliaikaista ajokieltoa tulisi muutenkaan ilman painavia perusteita määrätä ennen verikokeen tuloksen varmistumista." Ohjeessa todetaan myös, että "poliisimiehen määrättyä henkilön väliaikaiseen ajokieltoon epäilystä huumausaineesta johtuneesta rattijuopumuksesta, on poliisin viipymättä päätettävä, pidetäänkö väliaikainen ajokielto voimassa. Päätöksen tekee kuulustelun yhteydessä tai sen jälkeen epäillyn rikoksen tutkinnanjohtaja tai muu tehtävään oikeutettu poliisin Kameleon-asiakirjojen lomakkeella "Päätös ajo-oikeusasiassa" (lomake L14). Päätöstä tehtäessä on noudatettava hallintolain menettelysäännöksiä (434/2003), kuten asianosaista on kuultava ennen päätöksentekoa, päätös on perusteltava ja se on annettava hallintolain säännöksiä noudattaen tiedoksi asianosaiselle. Jos asianosainen on alaikäinen, myös huoltajat on otettava menettelyssä asianmukaisesti huomioon hallintolain 35 §:ssä säädetyllä tavalla. Ajokorttilain termi "päätettävä viipymättä" ei tarkoita sitä, että päätös on tehtävä heti tai että hallintolain menettelysäännöksistä olisi mahdollista tinkiä. - - Poliisimiehen havaintolomakkeisiin (Päihdetutkimuslomake C ja D)

kirjaamat havainnot mahdollisista ajovirheistä ja kuljettajan poikkeavasta käyttäytymisestä tukevat väliaikaisen ajokiellon määräämistä koskevaa päätöksentekoa.”

3.3.2 Päätös väliaikaisesta ajokiellosta

Totean aluksi, että sitä, että kantelijalle ei ole näytetty testiliuskaa ja että testiä ei ole uusittu, ei ole tässä tapauksessa aihetta epäillä virheelliseksi. Minulla ei myöskään ole aihetta epäillä, etteikö pikatestiä otettaessa olisi menetelty asianmukaisesti. Kyse onkin siitä, oliko perusteltua, että vanhempi konstaapeli D määräsi kantelijan väliaikaiseen ajokieltoon.

Ajokorttilain mukaan tässä tapauksessa väliaikaisen ajokiellon edellytys oli, että kantelijaa oli syytä epäillä rattijuopumuksesta. Vanhempi konstaapeli D on todennut päätöksensä väliaikaisesta ajokiellosta perustuneen siihen, että tilannetta kokonaisuutena arvostellen kuljettajaa oli syytä epäillä rattijuopumuksesta ja huumausaineen käyttörikoksesta, koska hänellä ei ollut kyseisiä huumaavia lääkkeitä sisältävään lääkkeeseen reseptiä. Vihjetieto oli karkuun ajamisesta kyseisellä autolla muutamaa päivää aikaisemmin, kuljettajan henkilöllisyys ei ollut täysin varma, huumeepikatesti oli positiivinen ja kuljettaja kiihtyi välillä hetkellisesti.

Se, että kyseisellä autolla oli ajettu muutama päivä aiemmin poliisia karkuun, ei ole ollut oikeudellisesti hyväksyttävä syy epäillä kantelijaa rattijuopumuksesta. Myöskään jonkinlainen epävarmuus kuljettajan henkilöllisyydestä tai kerrottu hetkellinen kiihtyminen eivät nähdäkseni ole perusteita rattijuopumusepäilylle. Näyttääkin siltä, että tosiasiallisesti päätös on perustunut positiiviseen huumeepikatestiin.

Kuten kohdassa 3.2.4 todetusta ilmenee, huumeepikatestin tulos on erityisesti tiettyjen aineiden osalta varsin epäluotettava (erityisesti kokaiini ja opiaatit). Epäselväksi jää, kuinka hyvin käytännön liikennevalvontaa tekevät poliisimiehet tuntevat pikatestin luotettavuutta eri aineiden osalta ja onko esimerkiksi vanhempi konstaapeli D ollut epävarmuustekijöistä tietoinen. Sinänsä tässä tapauksessa testi oli ollut positiivinen paitsi opiaattien myös bentsodiatsepiinien osalta. Viimeksi mainittujen kohdalla pikatesti on paljon luotettavampi kuin opiaattien osalta, vaikka väärät positiiviset tulokset eivät ole erityisen harvinaisia.

Joka tapauksessa rikosepäilylle ajokorttilaissa asetettu kynnys väliaikaista ajokieltoa (tässä vaiheessa) määrättäessä ei ole korkea, kun se on ”syytä epäillä”. Katsonkin, ettei vanhempi konstaapeli D ole menetellyt lainvastaisesti, kun hän on pikatestin perusteella katsonut olevan syytä epäillä kantelijaa rattijuopumuksesta. On otettava huomioon, että rikoslain 23 luvun 3 §:n 2 momentti ei edellytä, että kuljettajan olisi osoitettavissa olleen huumausaineen vaikutuksen alainen tai että hänen kykynsä kuljettaa ajoneuvoa olisi huonontunut. Riittävää on, että kuljettajan veressä on ajon aikana tai sen jälkeen käytetyn huumausaineen vaikuttavaa ainetta tai sen aineenvaihduntatuotetta (huom. KKO:2016:42, jossa korkein oikeus katsoi, ettei vastaaja ollut

syyllystynyt rattijuopumukseen, kun hänen veressään oli ajon jälkeen sellaista kannabiksen vaikuttavan aineen aineenvaihduntatuotetta (karboksitetrahydrokannabinolia), jolla ei ole vaikutusta ajokykyyn).

Katson, että vanhempi konstaapeli D ei ole ylittänyt lain antamaa harjintavaltaa, kun hän on katsonut, että pikatestin tulos antoi syytä epäillä kantelijaa rattijuopumuksesta.

Kohdassa 3.2.3 mainitun Poliisihallituksen ohjeen mukaan ajoneuvon kuljettajaa ei kuitenkaan ole syytä määrätä väliaikaiseen ajokieltoon pelkästään huumeepikatestin perusteella. Epävarmoissa tapauksissa (esim. alkoholirattijuopumustapaus rangaistavuuden alarajalla) ei väliaikaista ajokieltoa tulisi ohjeen mukaan muutenkaan ilman painavia perusteita määrätä ennen verikokeen tuloksen varmistumista.

Poliisihallitus ei ole ottanut kantaa ohjeensa perusteisiin tältä osin. Lie-nee kuitenkin niin, että kyse on yhtäältä pikatestiin liittyvistä epävarmuustekijöistä ja toisaalta siitä, että väliaikainen ajokielto on turvaamistoimi. Jos poliisi ei ole havainnut mitään ajovirheitä tai kuljettajaa puhutettaessa ei ole tullut ilmi mitään muitakaan ulkoisia merkkejä huumausaineen vaikutuksen alaisena olemisesta, voi kysyä, mikä on riski, jos ajon jatkaminen sallitaan sinänsä positiivisen pikatestituloksen antaneelle kuljettajalle – ajokiellolla voi olla hänelle merkittäviä vaikutuksia. Keskeistä käsitykseni mukaan on saada liikenteestä heti pois nimenomaan kuljettajat, joiden suorituskyky on alentunut. On myös tiedossa, että erityisesti tiettyjen huumausaineiden osalta on varsin mahdollista, että henkilö on positiivisesta pikatestituloksesta huolimatta syytön. Vaikka väliaikaista ajokieltoa ei näytöllisessä rajatapauksessa heti määrättäisikään, eivät syylliseksi sittemmin osoittautuvat henkilöt tietenkään jäisi ilman ajokieltoa; sen ajankohta vain olisi eri eli se määrättäisiin verikokeen tulosten tultua.

Käytännön valvontatyöhön liittyen totean vielä, että käsitykseni mukaan erityisesti huumerattijuopumusta epäiltäessä havaintotietolomakkeen täyttäminen olisi perusteltua. Vaikka näissä tapauksissa rattijuopumuksen tunnusmerkistön täyttymisen kannalta ei ainakaan aina ole merkitystä sillä, onko aine vaikuttanut kuljettajan suorituskykyyn, niin esimerkiksi ajokieltoasian jatkokäsittelyn kannalta havaintotiedot ovat tärkeitä arvioitaessa sitä, onko rikosepäilylle todennäköisiä perusteita. Myös se, ettei poikkeavia havaintoja ole, on tarpeellinen tieto. Tässäkin tapauksessa havaintotietolomake olisi käsitykseni mukaan ollut perusteltua täyttää. Samaa mieltä on Poliisihallitus.

Saatan edellä esittämäni käsitykset vanhempi konstaapeli D:n tietoon. Kiinnitän myös poliisilaitoksen huomiota siihen, että annettu ohjeistus saatetaan tehokkaasti henkilöstön tietoon – poliisilaitos on itsekin todennut, että tämä on ollut puutteellista. Epäiltyjen yhdenvertainen kohtelu ei toteudu, jos vain osa poliisimiehistä toimii Poliisihallituksen ohjeen mukaisesti.

3.3.3 Päätös väliaikaisen ajokiellon voimassa pitämisestä

Saadun selvityksen mukaan asiassa ei ole noudatettu ajokorttilain 72 §:n 1 momenttia. Vanhempi konstaapeli D:n tekemän päätöksen jälkeen ei ole viipymättä päätetty, onko väliaikainen ajokielto pidettävä voimassa. Selvityksen mukaan tästä laiminlyönnistä vastaa vanhempi konstaapeli F. Kun hän oli vasta kantelijan poistuttua huomannut, että ajokiellon jatkopäätös oli jäänyt tekemättä/tiedoksi antamatta, hänen olisi tullut viipymättä ryhtyä asiassa toimenpiteisiin. Poliisilaitoksen mukaan jatkopäätöksen tekeminen on ohjeistettu jutun tutkijan tehtäväksi. Nyt päätös (ajo-oikeuden palauttamisesta) on tehty vasta neljän viikon kuluttua, kun verikokeiden tulokset olivat saapuneet.

Saatan käsitykseni vanhempi konstaapeli F:n virheellisestä menettelystä hänen tietoonsa.

4 YHTEENVETO JA TOIMENPITEET

Huumausaineita käyttäneiden kuljettajien kiinni saaminen on erittäin tärkeää ja tältä osin rattijuopumusta koskevassa sääntelyssä on valittu nollaraja. On kuitenkin pidettävä mielessä, että vaikka käytännön liikennevalvonnassa laajasti käytettyjen huumeepikatestien luotettavuus on parantunut, niin ne ovat edelleen varsinkin eräiden aineiden osalta varsin epäluotettavia. Tämä olisi tärkeää tiedostaa, eikä pikatestille pitäisi antaa liikaa painoarvoa. Pikatestejä käytännössä tekevien poliisimiesten tulisi olla tietoisia pikatestin rajoituksista ja ottaa ne huomioon päättäessään toimenpiteistä, esimerkiksi väliaikaisesta ajokiellosta. Myös muut havainnot esimerkiksi ajovirheistä ja kuljettajasta ovat keskeisiä. Ne on tarkasti kirjattava ja niiden merkitystä on huolellisesti arvioitava.

Jos pikatestin tuloksiin luotetaan liikaa, rikosepäilyt moninaisine haitallisine seuraamuksineen kohdistuvat sitä enemmän myös syyttömiin. Kohdassa 3.2.4 todetun perusteella on nähtävissä, että jos positiivinen pikatestitulos johtaisi automaattisesti väliaikaiseen ajokieltoon, olisi varmaa, että ajokielto kohdistuisi hyvin moneen syyttömään (vuosina 2016-2020 vääriä positiivisia tuloksia oli yhteensä yli 7 000). Huumeepikatesti ei käsitykseni mukaan voikaan olla ainoa peruste väliaikaiselle ajokiellolle varsinkaan kaikissa tapauksissa. Tämä pätee erityisen vahvasti väliaikaisen ajokiellon "toisen vaiheen" päätöksentekoon, jossa edellytetään todennäköistä syyllisyyttä.

Kantelun tarkoittamassa asiassa on tullut ilmi, että vanhempi konstaapeli F on menetellyt kohdassa 3.3.3 kerrotulla tavalla virheellisesti. Kiinnitän vastaisen varalle hänen huomiotaan ajokorttilain 72 §:n 1 momentin noudattamiseen.

Lisäksi saatan kohdassa 3.3.2 esittämäni käsitykset vanhempi konstaapeli D:n tietoon.

Kiinnitän Lounais-Suomen poliisilaitoksen huomiota siihen, että epäiltyjen rattijuopumustapausten käsittelystä annettu ohjeistus saatetaan kattavasti ja tehokkaasti henkilöstön tietoon.

Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni Vanhempi konstaapeli F:lle, vanhempi konstaapeli D:lle ja poliisilaitokselle.

Lisäksi lähetän päätökseni tiedoksi Poliisihallitukselle. Pyydän Poliisihallitusta saattamaan ratkaisuni kaikkien poliisilaitosten tietoon.

Muihin toimenpiteisiin kantelu ei anna aihetta.